

України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/481-2017-p> (дата звернення: 30.03.2019).

2. За півроку на Черкащині виявили понад 10 тис. злочинів (статистика) // Нова Доба : сайт. 08.08.2018. URL: <https://f2.novadoba.com.ua/51084-za-pivroku-na-cherkaschyni-skoyily-ponad-10-tysyach-zlochyniv-statystyka.html> (дата звернення: 30.03.2019).

3. Програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Черкаській області на період до 2020 року : затв. рішенням Черкас. обласної ради від 24.03.2017 № 13-5/VII // Черкаська обласна рада : офіц. сайт. URL: <http://oblradack.gov.ua/files/docs/13-5-7.zip> (дата звернення: 30.03.2019).

Одержано 03.04.2019

УДК 342.951(477):343.9.02

Ольга Ігорівна БЕЗПАЛОВА,

доктор юридичних наук, професор,

заслужений діяч науки і техніки України,

завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2886-695X>

МІНІМІЗАЦІЯ ПРОЯВІВ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ КРОК РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

В умовах демократизації суспільства та держави, вибору європейського шляху розвитку нашої держави існує нагальна потреба у переосмисленні правоохоронної функції держави, виробленні дієвого механізму її реалізації з урахуванням європейських стандартів у цій сфері. Особливої уваги у даному контексті потребує перегляд існуючих загроз належному функціонуванню правоохоронної сфери, виявлення першочергових завдань, на виконання яких має бути спрямована діяльність суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави.

Одним із таких завдань є вироблення дієвого механізму протидії проявам організованої злочинності, оскільки саме організована злочинність становить найбільшу загрозу життю та здоров'ю громадян, економічному та політичному розвитку нашої держави, державному суверенітету, підриває довіру до влади. Підтвердженням надзвичайної важливості вироблення комплексу заходів, спрямованих на протидію цьому явищу є дані Всесвітнього економічного форуму, за якими Україна у 2017/2018 роках посідала 113 місце із 137 за рівнем впливу організованої злочинності на бізнес (поруч із Угандою та Тринідад і Тобаго). Якщо ж взяти до уваги статистичну інформацію про рівень організованої злочинності на території України, то можна дійти висновку, що з 2014 року спостерігалось зменшення кількості виявлених організованих злочинних угруповань, збільшення кількості злочинних угруповань, сформованих на етнічній основі, угруповань з транснаціональними зв'язками, пов'язаних з незаконним обігом зброї, у сфері суспільної моралі, активізація діяльності «злочинців в законі» та «кримінальних авторитетів» тощо. Звісно це здійснювало негативний вплив на стан криміногенної ситуації в державі та її окремих регіонах (зокрема, збільшення кількості вбивств, розбоїв та грабежів, кіберзлочинів, крадіжок, шахрайств, випадків торгівлі наркотичними засобами та їх прекурсорами, нелегального обігу зброї, угонів автотранспорту, викрадень людей, фактів торгівлі людьми та організації проституції, вимагання, активізації незаконного грального бізнесу).

Особливе занепокоєння викликають факти активізації діяльності «злочинців в законі» та «кримінальних авторитетів», що почали мати місце з 2014 року. Вказані особи намагаються впливати на ситуацію в Україні, знаходячись на її межах, проте маючи власних «представників» на її території. Так, зокрема, 70% викрадень автомобілів в Україні й 60% квартирних крадіжок координують «злочинці в законі». Крім того, «кримінальні авторитети» причетні до терористичних злочинів і вбивств, зокрема замовних.

Так ситуація зумовлена відсутністю єдиного на державному рівні системного підходу до протидії організованій злочинності, застарілістю окремих нормативно-правових актів (зокрема, законів України «Про організаційно-правові засади боротьби з організованою злочинністю», «Про оперативно-розшукову діяльність»), недосконалістю процедур моніторингу криміногенної

ситуації та системи виявлення та оцінки загроз організованих злочинності, відсутністю узгодженого механізму взаємодії правоохоронних органів у цьому напрямі, використанням ними застарілих форм та методів роботи (у тому числі щодо збору якісної доказової бази), відсутністю дієвого механізму притягнення винних осіб до відповідальності.

З метою вирішення наведених вище проблемних питань у березні 2018 року у структурі Національної поліції України було створено Департамент стратегічних розслідувань. Формування новоствореного органу здійснювалося у результаті аналізу досвіду країн-членів Європейського Союзу у сфері протидії організованих злочинності (зокрема, Німеччини, Чехії, Великобританії, Австрії, Сербії, США). На умовах відкритого конкурсу, проведеного разом із консультантами КМЄС та Посольства США Америки в Україні, на посади в Департамент призначено найбільш кваліфікованих, мотивованих, принципових, вимогливих, самовідданих працівників, які мають достатній досвід у протидії організованих злочинності. Основними завданнями зазначеного Департаменту визначено такі: проведення кримінального аналізу з використанням методик, запроваджених в країнах Європейського Союзу; визначення організованих злочинних угруповань, нейтралізація яких значно оздоровить ситуацію в державі; здійснення комплексу превентивних, організаційних та практичних заходів для мінімізації впливу «злочинців у законі», а також створення несприятливих умов для розвитку кримінальної ідеології; використання повного комплексу заходів з виявлення та документування впливових суспільно-небезпечних організованих злочинних формувань; реалізація заходів зі здійснення інтелектуального захисту свідків.

Але, варто зазначити, що крім створення нових інституцій, діяльність яких має бути спрямована на протидію організованих злочинності, важливого значення набуває удосконалення відповідного законодавства шляхом прийняття сучасних законодавчих актів у сфері боротьби з організованою злочинністю з урахуванням європейського досвіду та міжнародної практики. Сучасний етап реформування правоохоронних органів зумовлює необхідність створення ефективної державної політики у правоохоронній сфері. Однією із найважливіших передумов ефективності державної політики у правоохоронній сфері є гарантування комплексного та узгодженого адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави (тобто розроблення відповідної нормативно-правової бази). Саме на рівні нормативно-правових актів мають створюватися пріоритетні напрямки реалізації правоохоронної функції держави, визначатися коло суб'єктів, відповідальних за її реалізацію за окремими напрямками, закріплюватися шляхи взаємодії зазначених суб'єктів, окреслюватися проблемні питання, пов'язані із забезпеченням реалізації правоохоронної функції, та пропонуватися шляхи їх вирішення. Таким чином, вагома соціальна роль правоохоронної функції держави та особливе місце, яке ця функція посідає в державному механізмі, зумовлюють актуальність формування цілісної нормативно-правової бази, в якій мають бути визначені усі необхідні механізми реалізації правоохоронної функції держави.

Зокрема, вкрай важливим та актуальним є розробка та прийняття Стратегії боротьби з організованою злочинністю, а також розробка та затвердження загальнодержавного міжвідомчого Плану заходів, спрямованих на реалізацію положень Стратегії. Основними питаннями, що мають бути відображені у зазначених документах, є такі:

- затвердження переліку уповноважених суб'єктів боротьби з організованою злочинністю, здійснення чіткого розмежування та конкретизації їх завдань, функцій, механізму взаємодії та координації;
- розробка критеріїв та запровадження системи оцінки ефективності діяльності суб'єктів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю;
- криміналізація визнання особою своєї належності до лідерів кримінального світу («злочинців в законі»);
- визначення та закріплення у законодавстві процедури електронного декларування осіб (посадових осіб суб'єктів протидії організованих злочинності), що працюють під прикриттям;
- вирішення питання щодо вироблення дієвої системи захисту свідків, а також осіб, що працюють під прикриттям, в частині внесення оновленої інформації щодо них у відповідні електронні бази даних;
- створення міжвідомчих та відомчих центрів з підготовки та перепідготовки фахівців вузьких спеціальностей у сфері боротьби з організованою злочинністю;
- створення єдиної інформаційної системи боротьби з організованою злочинністю, що забезпечить функціонування та адміністрування державних баз даних, обмін даними, між суб'єктами боротьби з організованою злочинністю; визначення органу, який буде технічним адміністратором інформаційної системи;

- впровадження в діяльність суб'єктів боротьби з організованою злочинністю стандартизованої аналітичної методології оцінки загроз організованої злочинності та тяжких злочинів (СОСТА Україна) для оцінки реальної ситуації у цій сфері та визначення прогалин в отриманні й роботі з відповідною оперативною інформацією;
- формування національної системи захисту критичної інформаційної інфраструктури від кібератак;
- визначення уповноваженого органу із підготовки щорічного звіту щодо реалізації державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю та спеціальних звітів про стан організованої злочинності в Україні, основні напрями і результати боротьби з нею, а також ресурсні потреби;
- узгодження форм статистичної звітності правоохоронних органів з обліку кримінальних правопорушень, що стосуються організованої злочинної діяльності, із формами статистичної звітності судової влади щодо результатів розгляду судами кримінальних проваджень за такими правопорушеннями;
- залучення приватного сектору економіки до участі в реалізації програмних заходів боротьби з організованою злочинністю, стимулювання впровадження у практику господарювання правових методів вирішення конфліктних ситуацій та антикримінальної етики підприємництва;
- впровадження механізму заохочення громадян, які сприяють боротьбі з організованою злочинністю;
- формування механізму взаємодії із антикорупційними органами щодо виявлення зв'язків осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з організованими злочинними групами;
- формування системи соціальної реінтеграції осіб з високим ризиком залучення до організованих злочинних груп (внутрішньо переміщені особи, ветерани збройних конфліктів, колишні співробітники правоохоронних органів тощо);
- розвиток системи роботи з потерпілими та жертвами злочинів, що були вчинені організованими злочинними групами та організаціями;
- формування системи захисту учасників кримінального провадження з ознаками організованої злочинної діяльності з врахуванням міжнародного досвіду.

Врахування на законодавчому рівні вказаних заходів дозволить суттєво знизити рівень злочинності, що несе суспільну небезпеку, стабілізувати стан безпеки в державі та збільшити рівень довіри населення до правоохоронних органів. Як наслідок це сприятиме мінімізації впливу організованої злочинності та бюджетні процеси в державі та її окремих регіонах, усунути перешкоди для розвитку бізнесу та підвищити імідж України на світовій арені.

Одержано 25.03.2019

УДК 340.136

Юлія Олегівна БЕЗУСА,

кандидат юридичних наук, старший викладач

кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0494-6525>

ДО ПИТАННЯ ЩОДО МЕТИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Н. М. Оніщенко стверджує, що систематизація має на меті стабілізацію правопорядку, приведення нормативно-правового регулювання в інструмент, що забезпечує нормальне функціонування суспільного життя, найбільш ефективно управління державними справами в інтересах особи. Завдяки систематизації долаються суперечності між правовими нормами, відміняються чи змінюються застарілі норми і створюються нові, що відповідають потребам суспільного розвитку. Норми групуються за певними системними ознаками, зводяться в кодекси, зібрання законодавства й інші систематизовані акти [1, с. 6].

Здійснювати систематизацію нормативно-правових актів, на думку Р. А. Калюжного, О. О. Баєва, необхідно для: усунення суперечностей між нормативними актами; підвищення якості